

Obecná psychologie

Doc. PhDr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Témata

1. Předmět, úkoly a cíle psychologie. Metody poznávání člověka.
2. Kognitivní procesy (vnímání, paměť, představivost, pozornost, myšlení). Duševní výkonnost člověka - inteligence.
3. Schopnosti, dovednosti, návyky. Emotivní systém.
4. Dynamické zdroje činnosti. Motivace.
5. Utváření chování člověka - potřeby, zájmy, postoje, hodnoty.
6. Základní teoretické přístupy k utváření osobnosti.
7. Utváření sebepojetí osobnosti. Význam životních etap v životě člověka.

Literatura

- DANIEL, J. et al. 2000. Základy všeobecnej psychológie. Nitra : PF UKF, 2000. 235 s. ISBN 80-8050-375-3.
PLHÁKOVÁ, A. 2003. Učebnice obecné psychológie. Praha : Academia, 2003. 472 s. ISBN 80-200-1387-3.
PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. (2012) Obecná psychologie pro speciální pedagogy. Olomouc: VUP.
- Doporučená literatúra:
- ATKINSON, R. L. et al. 2003. Psychologie. Praha : Portál, 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.
PLHÁKOVÁ, A. *Dějiny psychologie*. Praha: Grada, 2006.
- RITOMSKÝ, A. 2002. Metódy psychologického výskumu: kvantitatívna analýza dát. Bratislava: Medzinárodné stredisko pre štúdium rodiny.
RUISEL, I. 2004. Inteligencia a myslenie. Bratislava : Ikar, 2004. 432 s. ISBN 80-551-0766-1.
STERNBERG, R. J. 2002. Kognitívni psychologie. Praha: Portál, 2000.

Předmět psychologie
Klasifikace psychických jevů
Přístupy ke zkoumání psychiky
Systém psychologických věd

Vymezení pojmu a složky

- **Psychologie** – *psyché (duše) + logos (věda, slovo) = věda o duši*
- *věda, která studuje lidské chování, mentální procesy a tělesné dění, včetně jejich vzájemných vztahů a interakcí (Plháková)*
- *= empirická věda, vychází ze zkoumání psychických jevů, ze zkušeností o prožívání a chování, jejich determinaci a projevech*
- **Cílem:**
 - *popsat, utřídit – projevy chování, duševního dění*
 - *vysvětlit na základě psychologických teorií*
 - *předvídat – predikce chování, vývoje*
 - *zvyšovat lidskou spokojenost, zlepšovat zdraví*

Předmět studia

- Psychologie zkoumá :
- *vnitřní svět* = prožívání:
 - psychické procesy (poznávací, volní, emotivní)
 - psychické stavy (nálady, rozpoložení)
- *vnější projevy* = chování + jednání
 - (verbální, nonverbální)

Psychické jevy

- Psychické procesy
- Psychické stavy
- Psychické vlastnosti
- Specifické získané dispozice

PSYCHICKÉ PROCESY

= děj, část, úsek průběhu psych. činnosti, krátké trvání

1. **poznávací procesy = *kognitivní***

(senzorické procesy (čítí), vnímání, představy, fantazie, řeč, myšlení)

2. **procesy paměti** (zapamatování, uchování, vybavení)

3. **motivační procesy** (citové a volní)

Psychické stavy, vlastnosti a dispozice

■ Psychické stavy:

- delší trvání, stav (rozpoložení, nálada) – působí hodiny, dny = charakteristika jedince po nějakou dobu
- stavy pozornosti
- citové stavy

■ Psychické vlastnosti:

- vlastnosti osobnosti – charakterizují jedince po celé roky, celý život (temperament, logické myšlení, vytrvalost, vztahové vlastnosti, charakter)
- determinanta činnosti člověka

■ Dispozice

- Specifické získané dílčí předpoklady k činnostem (jediné, nebo několika) – Vědomosti, Dovednosti, Návyky, Zájmy, Postoje

Přístupy ke zkoumání psychiky

- **biologický přístup**: biologické, neurofyzilogické procesy, zkoumání genetického základu Ch a Ps
- **behaviorismus** – chování (S-R)
- **psychodynamický přístup** – psychoanalýza nevědomí, nevědomé motivy Ch
- **fenomenologický přístup** – prožívání, otázky hodnot, svědomí, smyslu bytí, subj. Interpretace
- **gestalt (tvarová psychologie)** zkoumání jevů celostní povahy, jevy jako celek
- **kognitivní přístup** – mentální, poznávací procesy
- **kulturní přístup** – vliv sociálně kulturních faktorů (gender, etnikum)

Základní (teoretické) disciplíny

■ **Obecná psychologie:**

- základní obecné ps. jevy a zákonitosti zdravého jedince
- základní výzkum, poznatky ostatním disciplínám, experiment

■ **Psychologie osobnosti:**

- rozdíly mezi lidmi, konstelace jedinečných psychických vlastností, typologie osobnosti

■ **Vývojová psychologie:**

- Vývoj a změny jedince v průběhu života (ontogeneze); vliv dědičnosti a prostředí; výzkum longitudinální x průřezový

■ **Sociální psychologie**

- Utváření jedince v procesu sociální interakce (s druhými lidmi), sociální percepce, interakce, komunikace
- Struktura a dynamika skupiny

Základní (teoretické) disciplíny II

■ **Psychopatologie**

- hraniční disciplína (psychiatrie a klinická psychologie)
- nauka o chorobách duše
- zkoumá příčiny, projevy duševních poruch a nemocí

■ **Psychologie životního prostředí**

- studuje vzájemné vztahy mezi životním prostředím, lidským chováním a prožíváním
- jak prostředí ovlivňuje psychiku, psychologické příčiny poškozování životního prostředí a zpětný vliv na tělesný stav lidí (= ekologická)

Aplikované (praktické) disciplíny

- **Pedagogická psychologie + školní (školská) psychologie**
 - učení, studuje jedince v podmínkách VVP, řízeného učení
- **Poradenská psychologie – psychologické poradenství**
 - pomoc klientovi při řešení problémů osobních, studijních, partnerských, pracovních, rodinných, (ÚP, PPP, poradny pro rodinu)
 - problematika školní, profesní, závislostí ...
- **Klinická psychologie**
 - zkoumá duševní život z hlediska choroby nebo poruchy adaptace
 - diagnostika, léčení, prevence poruch, společenské přizpůsobení osob se závažnými potížemi, taxonomie duševních poruch a poruch chování
- **Psychologie zdraví**
 - vztah tělesné a psychické kondice, aspekty nemoci, diagnostika, prevence, léčení různých onemocnění, zdravý způsob života...

Aplikované (praktické) disciplíny

■ Psychologie práce

- podmínky práce a jejich vliv na pracovní výkon (schopnosti, dovednosti, motivace + pracoviště : hluk, světlo, sociální vztahy)
- Odvětví: inženýrská (stroje, automaty), ps. řízení, managementu, ps. trhu (otázky nabídky a poptávky), ps. zákazníka

■ Forezní (soudní) psychologie

- vězeňství a soudnictví
- studuje zločinnost, psychologii pachatelů trestných činů, psychologii expertízy pro soudní potřeby, psychologické aspekty soudního řízení, výpovědi obviněných, svědků, soudce, obhájce, prostředí věznic

■ Psychologie sportu

- jak zlepšit výkony vrcholových sportovců – trénink, vztahy, tréma, vliv ps. stavu na sportovní výkon

Speciální obory

- **Zoopsychologie / srovnávací psychologie**
 - základní chování zvířat, reakce, vlastnosti

- **Neuropsychologie (biologická)**
 - činnost nervového systému ve vztahu k psychice – těsný vztah s neurologií
- **Genetická psychologie**
 - otázky dědičnosti ps. jevů
- **Psycholingvistika**
 - způsoby osvojování a užívání jazyka
- **Psychometrie**
 - tvorba a ověřování psychologických testů
- **Psychodiagnostika**
 - rozpoznávání a posuzování ps. vlastností a stavů s pomocí klinických metod a standard. testových metod

Děkuji za pozornost.